

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Usuris, & interesse, Pars II. de Cambiis, Pars III. de Censibus, Pars IV. de Societatibus Officiorum

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. XXXV. Papien. Pecuniaria. De transactione super usuris, An & quandò attendatur in præjudicium ipsius transigentis; Et quid in præjudicium tertii, puta secundi creditoris opponentis creditori ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74112](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74112)

Verum quando hæc omnia deficerent, ita ut admittenda esset etiam in isto casu dicta propositio super interpellatione ita indigeste firmata, non tamen jure cautum est illam esse debere judicialem & personalem, sed sufficit scientia quomodocumque habita, etiam per præsumptiones & verisimilitudines probata, ut bene in *Pisauren. pecuniaria coram Orthob.* inter suas dec. 269. & clarius in ejus confirmatoria 14. Junii 1652. coram Celso inter suas dec. 152. ubi in §. nec refert, opimè advertitur, quod aliud est scientiam esse præsumptam, aliud autem scientiam veram probati præsumptionibus & conjecturis, ideoque in dictis decisionibus firmatur sufficere citationes executas contra procuratorem vel institutorem, ac etiam domi propter statutum disponens, quod citationes fieri possint domi.

In nostra verò facti specie videmur esse in terminis clarioribus, quam in allegatis decisionibus *Pisauren.* Tum quia ubi adest obligatio Cameralis, de stylo pro illius executione sufficiunt citationes domi, Tum etiam ob illarum pluralitatem, ob quam satis probabile est id devenisse ad ejus notitiam; Clarius verò ac evidenter ob obligationem uxoris cum decreto judicis aliusque solemnitatibus statutariis, ac stante lapsu temporis inter relaxationem mandati ad instantiam creditoris & contractuum, de quo agitur; dum enim ipse scivit non solvisse, atque a creditore molestias passus non est, omnino dicendum est scivisse solutionem factam per fidejussorem, potissimè in loco parvo, in quo etiam minuta negotia habent speciem notorii, & quilibet scit, quanta ova faciant galinæ cujusque, undè propterea hujusmodi scientia pro meo judicio habere videbatur de indubitabili.

Ponderando etiam, quod ut liquet ex secunda decisione coram Rojas inter suas dec. 88. num. 4. & seq. obligatio uxoris fuit per viam transactionis, quæ proinde supponit litem præcedentem, qualem probabiliter credendum est intercessisse, pura quia fidejussores exequi vellent bona viri, & uxor executioni se opponeret, ideoque dicta circumstantia videretur multum in proposito considerabilis, atque ita respondendum cenfui, incertamen est quid inde sequutum sit.

P A P I E N.

P E C U N I A R I A,

P R O

M A R C O A N T O N I O M E -

N O C H I O,

C U M

J O A N N E B A P T I S T A P E T R A -

G R A S S A.

Casus decisus per Rotam pro Petrgrassa.

De transactione super usuris. An & quando attendatur in præjudicium ipsius transigentis; Et quid in præjudicium tertii, puta secundi creditoris opponentis creditori anteriori extinctionem debiti cum imputatione usurarum; Et aliqua de interesse damni emergentis.

S U M M A R I U M.

1. *Facti series.*
2. *Resolutio causa.*
3. *Usure dotales non debentur soluto matrimonio etiam si matrimonii reliqua supersint.*
4. *De requisitis interesse damni emergentis.*
5. *In materia usurarum non attenduntur confessiones partium.*
6. *Vbi usura cantant in unam causam, non possunt referri ad aliam.*
7. *Admittuntur in genere dictæ conclusiones, de quibus numeris præcedentibus.*
8. *Confessio ubi est adminiculata attenditur etiam in prohibitis confiteri, & in tertii præjudicium.*
9. *Transactio quando afficiat tertios jure proprio & independentè à transigente venientes, puta fideicommissarium, feudatarium & similes.*
10. *De transactione super usuris quando valeat & præjudicet etiam tertius, distinguitur.*
11. *De differentia inter remissionem, & transactionem in hac materia.*
12. *Quomodo in hac materia confessioni deferendum sit.*
13. *De conclusione de qua nu. 9. qua declaratur.*
14. *Subdeclaratio hujus declarationis.*
15. *Gesta cum debitore præjudicant ejus creditoribus vel fidejussoribus.*
16. *Quando dicatur transactio in bona fide.*
17. *Ad regulandam transactionem attendendum est tempus, & locus in quibus inita est.*
18. *Interpellatio pro interesse damni emergentis etiam præsumptiva seu adminiculativa sufficit.*

D I S C. XXXV.

Contracto matrimonio de anno 1633. inter Jacobum Franciscum Menochium, & Placidiam de Bencis cum dote per dictæ Placidia fratres constituta in libris 30. m. Imperialibus, tunc soluta in rata librarum 12. m. pro reliquis verò 18. m. dilata solutione ad sexennium, cum conventionione fructuum ad quinque pro centenario, Atque illinc ad biennium dissoluto matrimonio per mortem mulieris, superstitibus filiis, De anno 1641. cum narrativa quod dotantes pluries ac pluries à Menochio interpellati fuissent ad solutionem dicti residui, agnoscetes se fructuum seu interfuturorum debitores, illi dederunt in solutum quosdam effectus; De anno verò 1657. inter præfatas partes exorta fuerunt judiciales controversiæ, quoniam Menochio petenti dictum residuum dotis unà cum fructibus seu interfuturis usque tunc decursis & non solutis, opponebant dotantes de præfati debiti extinctione cum usuris post dissolutum matrimonium solutis de jure in sortem imputandis, Undè vigore statuti deventum est ad necessarium compromissum in duos Jurisconsultos, coram quibus per triennium causa disputata, ex eorum consilio, inter dictos dotantes ac Marcum Antonium Menochium præfati Jacobi Francisci interim defuncti hæredem deventum est ad transactionem, per quam creditor debitoribus remisit partem sortis redactæ ad libras 15. m. ac etiam remisit notabilem partem fructuum seu interfuturorum, quadam parte promissa, & pro quibus omnibus debitores in se accollarunt quemdam centum.

sum, quo dicti Menochii hereditas gravata erat; Quibus sequentis, cum in bonis dotantium efformatus esset concursus creditorum, inter quos Menochius, desumendo hypothecam à dicto anno 1633. primum locum occupabat, Joannes Baptista Petrægrassa secundus creditor, excipiebat de dicti prioris debiti extinctione usuris solutis, sed ad favorem Menochii prodiit in prima instantia sententia Ordinarii Papien. in gradu appellationis confirmata per A. C. Introductaque per appellationem causa in Rota coram Priolo, datoque dubio, *An & de cuius credito constat ad effectum pralationis*, sub die 2. Martii 1668. prodiit resolutio Petrægrassæ secundo creditori favorabilis, constare scilicet de ejus credito ex consimili constitutione dotis resultantem, quod per hanc partem non controvertatur, illud verò Menochii esse extinctum cum fructibus seu interestibus dotalibus exactis post dissolutum matrimonium, ex quo tempore, juxta opinionem, in qua residet Rota & Curia Romana, cessante ratione supportationis onerum matrimonialium cui innixa est dispositio *textus in cap. salubriter de usuris*, atque resolutio titulo dotis in purum creditum pecuniarium nulli fructus vel interestia debentur, etiam si matrimonii reliquæ super sint, non concurrentibus legitimis requisitis interesse lucris cessantis vel damni emergentis in quocumque debito indifferenti necessariis, ex deductis per *Gratian discept. 427. Adden ad Gregor. decis. 573. num. 17. Rota decis. 91. post Fenzon. ad statuta decis. 94. post Merlin. de pignor. Romana fructuum dotis 21. Aprilis 1651. Cerro, & 15. Januarii 1652. Bichio*, quarum secunda est impressa post *Zuff. de legit. process. decis. 4. Romana fructuum 16. Januarii 1660. & 14. Febr. 1661. Bevilacqua*, quarum prima est post eundem *Zuff. dec. 46. & habetur frequenter in sua materia sub tit. de dote.*

Ad motivum verò ex hac parte deductum, quod constaret de interesse damni emergentis ob moram debitorum per creditorem ab initio passis ex censu passivo, quo in eadem summa in sorte, & ad eandem rationem in fructibus pressus fuit, cum dicta pecunia aliàs extinguendo, responsum fuit, quod juxta opinionem, quam, rejecta sententia, quæ tribuitur *Ruin. conf. 104. lib. 4.* sequitur Rota & Curia juxta *decisionem Mohed. 2. de usuris*, non sufficit docere de tali interesse passivo in genere, nisi constet per protestationem ac interpellationem de declaratione animi creditoris convertendi debitam pecuniam in illius debiti extinctionem, ita ut debitoris mora fuerit causa præcisæ & immediata damni, juxta ea quæ super hac conclusione habentur pluries in præcedentibus deducta *hoc titulo*, præsertim in *Esinæ censu disc. 14.* & plenè deducitur in decisione.

Atque ad hujus partis fundamentum, quod de hac circumstantia constaret ex ipsa transactione, in qua transigentes facti sunt, ac agnoverunt se per creditorem fuisse pluries interpellatos pro solutione ad effectum extinguendi dictum censum, cuius interesse eorum damno cedere deberet, respondetur, quod in materia usuraria partium confessionibus deferendum non est, sed veritas extrinsecus ac aliunde justificanda venit ex deductis per *Gratian. discept. 851. numer. 11. & seq. Rota decis. 69. num. 22. & sequen. & dec. 307. nu. 16. & sequen. par. 9. rec. in dicta Romana fructuum dotis 21. Aprilis 1651. coram Cerro confirmata 15. Januarii 1652. coram Bichio*, cum aliis in decisione desuper edita, in qua præsertim consideratur, quòd cum exactioes di-

ctorum fructuum seu usurarum contentent in causam fructuum dotalium, ita ob hujusmodi causam expressam, ad aliam causam seu titulum referri non poterant, juxta firmata in specie in *dicta Romana fructuum dotis coram Cerro.*

Resolutio mihi pro Menochio scribenti, reflectendo etiam ad solam veritatem non placuit, non quidem ex defectu dictarum conclusionum, quas generaliter & in abstracto in suis casibus admittebam esse veras, tam circa cessantem cursum fructuum dotalium resultantem ex dispositione *textus in cap. salubriter de usuris* soluto matrimonio, etiam si filii superessent, quam circa specialem justificationem, quod mora debitoris fuerit causa præcisæ & immediata damni, quod creditor passus est, cum moderationibus tamen ac declarationibus, de quibus supra in *d. Esina disc. 14.* Ac etiam quod in materia usuraria solis partium confessionibus, ac solidationibus deferendum non esset, juxta celeberrimum ac magistrale *consilium 520. Romani* passim receptum, atque in hac materia confessionis habetur frequenter *sub tit. de cambiis*, occasione solidationum & confessionum circa cambiorum realitatem, ac litterarum, seu spaciolorum transactionem.

Verum mihi videbatur fallaciam consistere circa incongruam dictarum conclusionum applicationem ad casum controversiæ, atque in non evacuatione nostrorum morivorum, dum non agebatur de simplici & voluntaria confessione, seu computorum solidatione ex privata conventionione inter ipsos debitorem & creditorem sequuta, sed de confessione facta per transactionem optima fide, prævia diuturna lite, & cum auctoritate & consilio duorum Arbitrorum, quierant eximii Jurisconsulti, in primariis etiam Magistratibus constituti, prævia etiam discussione causæ coram eis per triennium, Ac etiam quia dicta confessio aliunde adminiculata remanebat, undè propterea dux intrant veræ conclusiones, quibus decisio non satisfaciit.

Primo, quòd in omnibus personis ob tertii præjudicium seu legis fraudem confiteri prohibitis, id procedit, quando confessio est pura & simplex, probabile adminiculorum fomentum non habens, secus autem ubi est adminiculata, Ut generaliter de confessione Prælati concurrentibus adminiculis præjudicante Ecclesiæ, & tutoris præjudicante pupillo, cum similibus habetur collectum per *add. ad Baratt. dec. 432. Sura dec. 107. & 325. Cavaler. dec. 79. Rojas decis. 488. & 489.* Et in proposito dotis confessionis probantis nec-nè veram dotem, tam in præjudicium contententis ejusque hæredum, quam tertii, satis frequenter habetur in sua materia *sub titulo de dote.*

Et secundo, quòd licet regulariter transactio non afficiat tertium jure suo & ex persona propria venientem independentem à transigente, juxta regulam *textus in l. Imperator. ff. ad Trebell.* de qua post alios ab eo latissime collectos *Castill. 8. tom. contror. cap. 36. §. 2.* Nihilominus quoties transactio quoque prohibita non est, ut contingit in feudis utriusque Siciliæ, per Constitutionem incipientem *Constitutionem Divæ memoria*, ut advertitur in *Camerinen. castrorum sub tit. de feudis disc. 49.* vel quod ita regionis moribus & styli receptum sit, ut in majoribus Hispaniarum supponitur per *Castill. dicto cap. 36.* juxta opinionem, in qua præsertim residet Rota & Curia, ex iis, quæ frequenter habentur *sub tit. de fideicommissis*, & sub altero de *emphyteusi*, ac etiam in *dicta Camerinen. sub tit. de feudis disc. 49.* totum pendet à qualitate bonæ vel malæ

malæ fidei, itaut hodie in foro sit quaestio potius facti & applicationis, quam juris; Si enim non coluivè & mala fide ad colorandam voluntariam prohibitam alienationem sub hoc pallio, sed sincerè & bona fide, tanquam per prudentem patrem familias, transactio inita est, tunc afficit etiam tertios independentes, & ex persona propria venientes; Bonæ autem vel malæ fidei inspectio pendet à probabili vel improbabili dubietate futuri eventus litis, ut ita distinguendo, cæteris antiquioribus relatis, habetur in *Romana successione*, de Comitibus 26. Junii, 1647. & 26. Junii 1648. coram Gbiserio, decis. 44. & 48. post *Censal.* ad Peregr. apud Celsum decis. 101. num. 3. & segg. *Romana donacionis*, 13. Martii, 1665. coram Bevilacqua & Sapius, ut loc. cit.

Et in specialibus terminis usurarum, præsertim decurfarum, itaut conventio non habeat tractum successivum, neque contineat canonizationem usurarum in futurum decurrendarum, quoties non constat transactionis vocabulum esse colorem questum, sive involuntariè, atque ad evitandam suffocationem, quam pro restitutione debiti pari posset, ut super eis transigi possit, quinimò & remitti, est communis sensus Canonistarum, ac etiam Moralium, quos referunt *Mantis*, de taci. lib. 26. tit. 5. num. 5. *Lupus de usuris*, commentar. 4. §. 4. in principio, & comment. 5. num. 5. *Surd. de alim.* tit. 8. privil. 29. num. 10. & 11. *Leotar. quest.* 99. num. 20. & 21. *Rota decis.* 38. par. 5. rec. & latius in *Savonen. pecuniaria*, 19. Novembris, 1668. coram Alberгато, §. Denique visum est, quæ decisio habetur examinata supra in eadem *Savonen. disc.* 12.

Est benè verum, quòd DD. hanc materiam confundere videntur, promiscuè usurpando vocabulum transactionis, ac illud remissionis & donationis, desiderando perinde, ut id spontè & liberè fiat, quòdque creditor à principio non cogiter de hujusmodi donatione, cum aliis considerationibus latè deductis per *Leotar. dist. quest.* 49. à num. 19. ad 34. Id enim non benè procedere videtur; Tum quia donatio seu remissio est actus gratuitus seu voluntarius, transactio autem tanquam species rei iudicatae, seu divisionis & compositionis super futuro incerto eventu, dicitur potius actus necessarius & correspectivus; Tum etiam, quia ubi admixtum est interesse tertii, verificabilis quidem est casus transactionis prudenter ac bona fide factæ, ut supra; secus autem ille remissionis & donationis, quam debitor in præjudicium aliorum creditorum, seu jus habentium, ex edicto de *his, que in fraudem*, &c. sine dubio facere non potest.

Idemque pariter procedit in confessione alicujus qualitatatis, quæ usuras justificet, seu ab illarum restitutione excuset, dum DD. totum etiam referre videntur ad sinceram & liberam voluntatem debitoris, quæ, ubi admixtum est interesse tertii, etiam si sit juxta eam formam, quam ipsi desiderant, neque sufficit, ex recepto principio, quòd prohibitus donare, vel remittere, est etiam prohibitus confiteri.

Quare ubi non agitur de solo præjudicio ipsius debitoris contentis seu transigentis, ejusque hæredum, seu ab eo causam habentium, sed admixtum est interesse, vel præjudicium tertii, excludendo generaliter & indefinitè terminum remissionis seu donationis, atque se restringendo ad illum transactionis, in ejus vera & stricta significatione, super rebus scilicet deductis in litem, vel saltem sub timore litis cadentibus, decisio pendet à dicta distinctione bonæ vel malæ fidei, juxta supradictos terminos transactionis inita per feudatarium, em-

Card. de Luca de Usur. & Interess.

phyteutam, fideicommissarium, beneficiatum, & similes; Et quoad confessionem, procedendum videtur cum illis terminis, quos satis frequenter in foro habemus in materia dotis confessatæ, ut pura & simplex confessio, cujus veritas aliunde administrata non sit, generaliter & indefinitè non probet, concurrentibus verò adminiculis, de quorum pondere & efficacia quaeratur, intrat distinctio, an agatur de solo præjudicio contentis, ejusque hæredum, seu alias ab eo causam habentium ex post, vel potius de præjudicio tertii, ut primo casu minora & leviora sufficiant, in altero autem majora & ponderosiora, & de qua recepta distinctione habetur præsertim in *Anconitana dotis*, dec. 82. 124. & 148. par. 10. rec. & frequenter in sua materia *sub tit. de dote*, cum similibus; Unde propterea ista dicitur quaestio potius facti, quam juris, certam ac uniformem regulam non recipiens, sed pro iudicis prudenti arbitrio, ex singulorum casuum particulare circumstantiis decidenda.

Et quamvis in decisione in ista causa edita §. *finali*, respondendo ad transactionem, quæ bona fide inita, afficit etiam tertium, dicatur hujusmodi conclusionem procedere, quando jus tertii est accessorium, & consequitivum, magis in re, quam in spe, & tanquam per speciem successionis transigentis, ut est in supra exemplificatis casibus successoris in fideicommissio, feudo, emphyteusi, & similibus, de quibus terminis verè agunt auctoritates & decisiones, de quibus supra, ac alia apud eas; secus autem, ubi tunc tertius habebat jus coæquale ac radicum, quoniam tunc transactio est personalis, & non afficit hunc tertium, ex auctoritate *Spade conf.* 31. num. 1. & 2. lib. 2. & *Rota in decis. in calce ejusdem consilii impressa*, quibus addi possunt ea, quæ habentur in *Urbinate. pecuniaria*, 13. Junii 1668. *Praecomite*, & in aliis precedentibus coram *Verospio*, post *Paitell. dec.* 42. 45. & 46. & de quibus in eadem *Urbinate. sub tit. de donationibus*.

Attamen observabam, dictam conclusionem seu declarationem esse veram, fallaciam autem consistere in applicationem ad casum; Procedit enim, ubi jus seu interesse est radicum, ac omnino coæquale; Ut putà, sunt duo, vel plures possessores seu domini ejusdem hæreditatis, seu fideicommissi, vel feudi, &c. tunc ubi non accedat illud legale mandatum, quod inest in communione, & per quod unus potest alterum obligare, transactio gesta per unum, non afficit alterum; atque in his terminis loquuntur dictæ auctoritates, & similes, sed isti termini incongrui sunt casui controversiæ, quoniam creditor non est dominus & possessor bonorum debitoris, minusque cum eo habet coæquale jus in administratione, quam donec illa per decoctionem interdicatur, ipse debitor habet, ipseque dicitur principalis interessatus, quem, cessante collusionem, in lite, seu iudicio citare sufficit pro validitate actorum, ut hæc afficiant ejus patrimonium, quamvis exinde obistius diminutionem creditoribus præjudicium resulter, quoniam hoc dicitur accessorium & consequativum; Ut in specialibus terminis actorum judicialium, seu extrajudicialium conventionum, ac solidationum computorum, quòd gesta cum principali afficiant fidei jussorem, habentur plenè firmatum apud *Ottob. decis.* 169. Et conferunt, quæ generaliter habentur in hac materia agendi cum solo eo, qui est principaliter interessatus, seu ad quem pertinet causæ defensio in *Conversanen.* & in *Tirafonen. sub tit. de jur. dist. disc.* 2. & 22. Quemadmodum igitur, si iste creditor coram arbitris, aut alio Iudice profecutus esset

H causam,

causam, & obtinisset sententiam transactam in iudicatum executioni demandandam, non dubitaretur, data illius iustitia & validitate, eam afficere principalis condemnati creditores posteriores, admittendos solum ad allegandam collusionem vel iniustitiam, non autem nullitatem, ex eo, quod ipsi evocari non essent; Ita pariter in transactione, quæ species rei iudicatæ dicitur, ejusque jure censenda est; Id etiam ad evidentiam comprobantes, tam communi usu, quam necessitate commercii, quoniam aliàs nunquam solidationes computorum, ac litium compositiones fieri possent, dum impossibile est certificari, an quis habeat creditores, necnè; ideoque sufficere debet, quod sit in statu integro, atque liberam habeat suorum bonorum administrationem.

Igitur totum pender ex facto, ejusque circumstantiis, ex quibus, prudentis iudicis arbitrio videndum est, an id sincerè, vel bona fide initum sit, vel contra; In hac autem facti specie mihi videbatur, ¹⁶ claram esse bonam fidem, ac sinceritatem, dum id non ex sola privata partium conventionione sequutum fuerat, sed ex opera & consilio qualificatorum & sapientum arbitratorum, coram quibus per triennium causa ventilata erat, atque ob difficultates non determinata, quod in specie concordatæ inita de consilio & opera alicujus Auditoris Rotæ, vel alterius qualificatæ personæ, advertitur in supra allegata Romana successione, de Comitibus, coram Ghislerio, & in Romana donationis, coram Bevilacqua & similibus.

De probabili ratione dubitandi, seu probabili præensione creditoris, clarè quoque constare videbatur, dum aderat primordium veritatis, quod ipse scilicet creditor gravatus esset censu passivo, quo solverat fructus ad eandem rationem, & sic aderat interesse damni emergentis; Nil obstante, quod juxta opinionem, quam sequitur Rota & Curia, id solum non sufficit, nisi etiam concurrat interpellatio, seu alia certa destinatio, per quam constet, moram debitoris fuisse causam proximam & immediatam damni, juxta firmata in hujus causæ decisione; Quoniam lis non agebatur in Curia Romana, sed in Civitate Mediolani, seu Papien. atque inter laicos, ideoque videndum est, quæ opinio ibi teneretur, præsertim per Judices, & an eis magis placeret opinio Ruini, quam in puncto juris probabiliorem esse credit, doctissimus Leazar. qu. 75. num. 10. & seqq. prout neque absolutum est soluto matrimonio, ubi præsertim supersunt filii, fructus dotales non debent, quoniam plerique tenent contrarium, & in aliquibus partibus hæc opinio est recepta, ut in Arianen. & in aliis, sub tit. de dote. Igitur procedendum non est cum opinionibus Rotæ & Curia, sed cum illis loci, in quo litigabatur, ut advertitur in Neapol. hered. sub tit. de fideic.

¹⁷ Ad sustinendam enim transactionem, non attenditur tempus, vel locus litis, quæ agitur de præsentis, & quæ opiniones nunc teneantur, sed quid teneretur de tempore, quo inita est, ut advertitur apud Ottob. dec. 25. nu. 12. cum seqq. Imol. præd. 6. Junii. 1673. Alberгато Calagur. decimarum Sancti Ascentii. 3. Junii 1661. Cerro & in aliis.

Et nihilominus ubi etiam dicta altera opinio tenenda esset, opus non est, quod de interpellatione constet judicialiter, seu sub certa forma, cum etiam præsumpta & adminiculativa sufficiat, ut habetur dec. 153. par. 4. rec. tom. 2. Quodque illa intervenisset, non solum justificabatur ex agnitione facta in ipsa transactione, sed etiam ex verisimilitudine, quod scilicet creditor patiens debitum usurarium,

id aliàs tamdiu non permisisset, dum ita poterat se liberare, ac etiam stante observantia præcedentis interpellationis, usque ab anno 1641. quodque arbitri, viri probi & integri, coram quibus causa per triennium ventilata erat, non permisissent hujusmodi mendacem, ac fraudulentam assertionem fieri, nisi constitisset de hac veritate, quæ etiam extrajudicialiter eis innoscere poterat, dum præcisa tela judiciaria, ligari non erant in procedendo; Accedente etiam cessatione causæ simulandi, ac inverisimilitudine, quod debitores ita suum jactare voluerint cum penitus extraneo, quæ omnia insimul & unitim considerata, cum consueta regula, ut singula quæ non profunt, &c. hæc veritatem nimium in claris ponere videbantur.

ROMANA SPONSIONIS,

PRO

MAURITIO,

CUM

HÆREDIBUS JULII.

Causa disputata coram A. C. & in
Signatura postea concordata.

Ad dicatur usurarius contractus, per quem dantur bona, sub obligatione solvendi eorum valorem in duplo, seu aliàs excessivè, quando emptor uxorem duxerit, seu aliquam dignitatem obtinuerit, quodque aliàs ad nihil teneatur; Et quatenus contractus non sit usurarius; An & quando ex alia ratione sit infectus, & prohibitus; Et generaliter de materia sponsonum.

SUMMARIUM.

- 1 Facti series.
- 2 De validitate contractus, per quem res cariori pretio solvi debeat, vel summa data cum excessu restitui pro quando emptor, vel mutuatarius uxorem duxerit.
- 3 Distinguntur inspectiones.
- 4 Cum quibus terminis Morales tractent hanc materiam.
- 5 Impugnatur hæc via, & de invalida conventionione lucri ratione periculi, ad terminos text. cap. naviganti, & incidenter de societate officii.
- 6 Quod veri & proprii termini istius contractus sint illi sponsonis.
- 7 Quando talis contractus sit licitus, vel illicitus.
- 8 Etiam accedentibus conditionibus illicitis, ac inficientibus actum, non tamen contractus dicitur usurarius.
- 9 De invaliditate conditionis inducentis viduitatem, sive impediens libertatem matrimonii.
- 10 Declaratur, quando id procedit, & de ratione, ob quam sponso sub conditione futuri matrimonii suscipitur.
- 11 De lesione, ob quam iste contractus inficitur.
- 12 De circumstantiis, ex quibus resultat lesio.
- 13 De circumstantiis atatis & imprudentia.
- 14 Quomodo hic contractus debeat moderari.

DISC.